

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی
۱۸ جولای ۲۰۱۳

غرباء چگونه فدیة روزه را بپردازند ؟

خواننده محترم !

قبل از همه می خواهم فرق بین فدیة و کفاره را توضیح بدارم !

فدیة چیست:

اگر شخصی بنابر معاذیری از گرفتن روزه (مانند مریضی که روزه گرفتن برایش خطرناک است و امید بهبودی و علاج وی نمی رود و یا مانند پیرمرد یا پیرزنی (شیخ فانی) که از لحاظ جسمی وصی به شدت ناتوان شده و گرفتن روزه برایش ناممکن باشد (باید به جای روزه گرفتن) فدیة دهد یعنی در مقابل هر روز از روزه ماه رمضان یک نفر را طعام دهد، به دلیل فرموده الله تعالی: «وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ» (بقره : ۱۸۴) و همچنان بر اساس حکم حدیثی که حضرت ابن عباس روایت گردیده است :

« رخص للشيخ الكبير والعجوز الكبيرة في ذلك وهما يطيقان الصوم أن يفطرا إن شاء ، ويطعما كل يوم مسكينا ، ولا قضاء عليهما ، ثم نسخ ذلك في هذا الآية « فمن شهد منكم الشهر فليصمه » وثبت للشيخ الكبير والعجوز الكبير إذا كان لا يطيقان الصوم والجلى والمرضع إذا خافتا أفطرا ، وأطعما كل يوم مسكينا» « به پیر مرد و پیر زنی (شیخ فانی) که توانائی روزه گرفتن را ندارند برایشان جایز ، در صورتی که خواسته باشند ، روزه نگیرند و در مقابل هر روز ، مسکینی را غذا بدهند» و قضای روزه بر آنها لازم نیست ، سپس ؛ این حکم با آیت « فمن شهد منكم الشهر فليصمه » نسخ شد ولی (آن حکم) برای پیر مرد و پیر زنی که توانائی روزه گرفتن را ندارند ثابت مانده است .

همچنین زنان حامله و شیر دهی که (بر حال خود یا طفل خود) بیم دارند می توانند روزه نگیرند و در بدل هر روز، يك مسكين را طعام دهند» (بیهقی : ۴/۲۳۰)

همچنین از ابن عباس روایت است: « إذا خافت الحامل على نفسها، والمرضع على ولدها في رمضان قال : يفطران ، و يطعمان مكان كل يوم مسكينا ، ولا يقضيان صوما » «اگر زن حامله از ضرر به جان خود وزن شیر ده از ضرر به طفلش بیم داشت ، می توانند روزه رمضان را نگیرند و به جای هر روز مسکینی را طعام دهند و قضای روزه بر آنها لازم نیست » (صحیح البانی در کتاب الارواء) (۴/۱۹) این حدیث را به طبری (۲۷۵) نسبت داده و گفته است : سند آن به شرط مسلم صحیح است)

مقدار طعام واجب :

در حدیثی از انس بن مالک روایت است: «أنه ضعف عن الصوم عاما فصنع جفنة ثريد ودعا ثلاثين مسكينا فاشبعهم» «او سالی دچار ضعف شد به طوری که نتوانست روزه بگیرد، پس کاسه ای ترید گوشت درست کرد و سی مسکین را دعوت و آنها را سیر کرد» (الاروا ۲۰۶-۴) ، (دارقطنی: ۲۰۷-۲-۱۶)

تبصره :

فدیه شامل ، طعام ، غله ، و قیمت آن هم می گردد ، مقدار فدیه به اندازه صدقه فطر است ولی اگر شخص از مرض بهبود یابد، قضائی روزه فوت شده بر او واجب است، خداوند پاک در مقابل فدیه او اجر و ثواب نصیبش می گرداند. در غذا دادن (صبح و شام) معیار حد وسط غذایی می باشد که خود شخص در زندگی عادی خویش می خورد.

قضای روزه :

معنای قضاء عبارت از يك روز روزه گرفتن بعد از ماه رمضان به جای يك روز روزه ای که در ماه رمضان باطل گردیده ، می باشد. قضاء روزه می شود در ایامی که گرفتن روزه در آن ممنوع نباشد صورت گیرد. قضای روزه را الی آغاز ماه مبارك سال نو می تواند به جا آورد. قضای روزه می تواند پی در پی و یا متفرق صورت گیرد.

کفاره چیست؟

کفاره عبارت از جزای شرعی می باشد که پروردگار با عظمت ما آن را بر کسی که بعضی از جرایم از او سر زند تعیین فرموده است مانند وجوب کفاره بر قاتل یا کسی که سوگندش را می شکند. کفاره بر روزه داری وقتی واجب می شود که عمداً روزه خود را فاسد نماید مثلاً این که جماع کند. کفاره دو ماه روزه پی در پی را می گویند، در صورتیکه در این دوماه رمضان و روزه هائی که روزه در آن منع گردیده است نباشد. اگر به گرفتن دو ماه روزه نیز قادر نبود، به شصت مسکین طعام دهد. کفاره در روزه فرضی بوده در فساد روزه غیر رمضان کفاره وجود ندارد ، اگر چه قضای رمضان هم باشد. دادن طعام به ۶۰ مسکین ، فقیر ، محتاج ، نه برای کسانی که نفقه ایشان بر او فرض باشد (مانند پدر ، مادر ، زن) همچنان می شود مقدار طعام را به پول نیز تأدیه کرد و همچنان می توان همان مسکین را برای ۶۰ روز کامل طعام داد.

حکم شرع در مورد فقراء و غربانی که قادر با تأدیه نباشد چیست ؟

در جواب باید گفت که دین مقدس اسلام انسان را مطابق به توانمندی اش در اجرای احکام مکلف ساخته است ، و چیزی که در توان شخص نباشد ، شرع اسلامی فرد را به اجرای آن مکلف نمی سازد : قرآن عظیم الشأن این اصل را با زیبایی خاصی چنین بیان داشته است : «لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى» (برای انسان بهره ای جز سعی و کوشش او نیست) بناءً چیزی که در توان انسان نباشد، آن شخص مکلف به اجرای آن نیست. همچنان پروردگار با عظمت می فرماید : «لَا يَكْفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وَسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ.»

(پروردگار هیچ کس را جز به اندازه توانش مکلف نمی کند، هر کار نیکی که انجام دهد به سود خود کرده، و هر کار بدی که انجام دهد به زیان خود کرده است. پروردگار! اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم، ما را مگیر. پروردگار! بار سنگین بر ما مگذار آن چنان که بر کسانی که پیش از ما بودند گذاشته ای. پروردگار! آنچه تاب و توانش را نداریم بر دوش ما مگذار و از ما درگذر، و ما را بیمارز، و بر ما رحم فرما، تو سرور ما هستی، پس ما را بر قوم کافران پیروز گردان.)

بناء غریب و فقیری که توان پرداخت فدیة را نداشته باشد باید استغفار (استغفر الله) و توبه کند و از دادن فدیة هم معاف است.

نظر و آراء علماء :

و در این بخش نظر و آراء علماء را در مورد فقراء و غربائی که قادر به تأدیه فدیة نباشند غرض استفاده مزید قرار ذیل جمع بندی می داریم :

شیخ بن عثیمین رحمۃ الله در فتاوی صیام خویش در مورد مریض مزمنی که نه می تواند روزه بگیرد و نه می تواند فدیة بدهد می نویسد :

(مریض مزمن روزه دار) که نتواند (به علت فقر) غذا بدهد (فدیة) از وی ساقط می شود، و همه واجبات اگر انسان قادر به انجام آن نباشد ساقط می شود، و اگر به جای آن بدیلی باشد آن را انجام می دهد، ولی اگر بدیلی نداشته باشد ساقط می شود، و صحیحش آنست که (فدیة) ساقط می شود بر اساس قاعدة مشهور (فقهی) که می گوید: «لا واجب مع العجز» یعنی «با ناتوانی واجبی نیست»، زیرا پیامبر صلی الله علیه و سلم به مردی که در رمضان جماع (نزدیکی) کرده بود فرمود: «خانواده ات را بخوران» این موضوع به تفصیل در حدیث (شماره : ۱۹۳۶ بخاری) ذکر گردیده است و پیامبر صلی الله علیه و سلم بوی نگفت که «هر وقت توانستی کفاره اش را بده».

همچنان شیخ بن باز رحمۃ الله در جواب سؤال : پیرزن بزرگسالی (شیخ فانی) که نمی تواند روزه بگیرد چنین جواب فرموده است :

«بر او است که در مقابل هر روز که روزه را می شکند نیم صاع فدیة بدهد از غذای معمول آن شهر مانند خرما، برنج، و غیره، که هر نیم صاع برابر است با یک و نیم کیلو گرم، همانطور که گروهی از اصحاب پیامبر صلی الله علیه و سلم مانند ابن عباس چنین فتوائی را داده اند، و اگر فقیر بود و نمی تواند غذا بدهد هیچ چیزی بر او نیست، و این کفاره می توان آن را فقط به یک فقیر پرداخت و یا بیشتر، و چه در اول ماه و چه وسط و چه آخر ماه باشد.» (مجموع فتاوی ابن باز (۲۰۳/۱۵).

امام نووی عالم شهیر جهان اسلام در مورد کسی که نه می تواند روزه بگیرد و نه قادر به پرداخت فدیة هست می فرماید :

«وینبغي أن يكون الأصح هنا أنها تسقط ولا يلزمه إذا أيسر كالفطرة، لأنه عاجز حال التكليف بالفدية»، یعنی: (و باید قول صحیحتر اینجا این باشد که کفاره ساقط می شود و اگر در آینده توانگر شود بر او واجب نیست مانند (زکات) فطر (که اگر کسی تنگدست هست از او ساقط می شود و در آینده لازم به پرداخت آن نیست)، زیرا او وقت تکلیف از پرداخت فدیة ناتوان است».

و ابن قدامة عالم دیگری جهان اسلام در «المغنی» در مورد کسی که نه میتواند روزه بگیرد و نه قادر به پرداخت فدیة هست می فرماید :

« فإن كان عاجزاً عن الإطعام أيضاً فلا شيء عليه، ولا يكلف الله نفساً إلا وسعها » ، یعنی: «و اگر از غذا دادن نیز عاجز و ناتوان بود هیچ چیزی بر او نیست، و خداوند هیچ کس را جز به اندازه توانایی اش مکلف نمی سازد». **ختم**

تتبع ونگارش :

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

مدیر مطالعات ستراتیژیک افغان و

مسؤول مرکز کلتوری دحق لاره- جرمنی